

Govor Visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu Wolfganga Petritscha na Vijecu za implementaciju mira

Brisel, 23. maja 2000. godine

Gospodine Predsjedavajuci, Vase ekscelencije,

Danas, kada smo se okupili ovdje, u trenutku kada se uveliko priblizava peta godisnjica potpisivanja Daytonskog/Pariskog sporazuma, vrijeme je da se zapitamo:

Koliko smo do sada bili uspjesni u Bosni i Hercegovini i: da li je bilo vrijedno truda?

Gospodine Predsjedavajuci, dugo sam i mnogo razmisljao o ovome i o nasoj ulozi u BiH. Napredak je cesto ostvarivan postepeno, ali ne i sustinski, ipak je bilo vrijedno truda – gradjani BiH su vrijedni truda – mir i prosperitet u regionu su vrijedni truda.

Ja sam osobno opredijeljen da osiguram vecu efikasnost angazmana medjunarodne zajednice u BiH. Medjunarodna zajednica i gradjani BiH mogu biti sigurni: nastavicu da pokazujem sposobnost rukovodjenja i odlucnost koja je potrebna da bi mirovni proces u Bosni i Hercegovini krenuo naprijed.

Mnogo toga je postignuto od potpisivanja Mirovnog sporazuma; od kada sam preuzeo duznost prije deset mjeseci, usredsredili smo se na nekoliko kljucnih prioriteta kako bi se mirovni proces unaprijedio u strateskim oblastima.

Najvise me raduje to sto se sada pocelo dogadjati nesto sto je bilo nezamislivo na pocetku ovoga procesa: vrse se delozacije nezakonitih stanara u Bijeljini, mjestu gdje se u prvim danima rata u BiH izvorsilo uzasno “etnicko ciscenje”, a doslo je i do povratka u Focu, donedavno poznatu samo po tome sto je bila omiljeno “utociste” optuzenih za ratne zlocine. Neka niko nikada ne kaze da nismo pokazali odlucnost i opredjeljenje za povratake.

Doslo je do znacajnih pomaka u oblasti izgradnje slobodnih medija u sluzbi gradjana BiH i njihovog prava na informiranost. Slijede dalje aktivnosti na tom planu.

Dozvolite da na ovom mjestu jasno stavim do znanja da sam odlucan ne samo da vodim BiH naprijed, nego i da branim napredak koji smo do sada postigli. Opstrukcionisti koji misle da mogu zastrasivati i prijetiti kako hoce i nekaznjeno, kako unutar, tako i van BiH – treba dobro da razmisle. Oni koji su protiv povratka i oni koji prijete novinarima u njihovim nastojanjima da informiraju javnost suocit ce se sa punom snagom moga mandata i zakona. Mi necemo pokleknuti pred onima koji zeleva da ugase baklju nade koju nose hrabri novinari, tuzitelji, sudije, aktivisti u oblasti ljudskih prava i ostali, bilo u BiH ili drugdje u regionu. Ovi ljudi – cija nastojanja u potpunosti podrzavam – su prethodnica novog gradjanskog drustva. U potpunosti sam svjestan da je to gradjansko drustvo jos uvijek u povelju, ali da je ono od kljucnog znacaja ne samo za BiH, nego i za sve zemlje u regionu.

Gospodine Predsjedavajuci, da gradjani mogu promijeniti stvarnost u jednoj zemlji, dokazano je u Hrvatskoj: ta zemlja utire put ka novom gradjanskom drustvu u regionu. Ja sam nastojao da iskoristim ovu mogucnost koja se ukazala – i ohrabren sam novim perspektivama koje sada postoje u pogledu povratka u cijelom regionu, dobrosusjedske saradnje, postivanja integriteta granica BiH i nove dinamike unutar hrvatske zajednice u BiH.

Nadam se da ce sve to stvoriti novu situaciju na terenu i okoncati postojanje nezakonitih paralelnih institucija koje sprecavaju znacajne oblike saradnje, posebno u Federaciji. Konacno je doslo vrijeme da politickari i duznosnici u BiH pokazu istinsku opredjeljenost za Mirovni sporazum – jednostavno receno, da ispunjavaju svoje obaveze. U mnogim slucajevima oni u tome do sada nisu uspjeli. Kao sto je onima koji su ovdje prisutni poznato, ja sam bio strog prema vodjstvu BiH, a i dalje cu biti, sve dok oni, odnosno vi, ne pocnete postizati rezultate.

Da bi se Bosna i Hercegovina povelu u bolju buducnost, potrebno je dijeliti odgovornost i imati volju za zajednickim radom. Bez toga je zelja BiH da postane clan evropskih i medjunarodnih institucija, kao sto je Vijece Evrope ili sama Evropska unija, besmislena. Za clanstvo u svim ovim institucijama potrebna je sposobnost za rad i funkcioniranje unutar ovih institucija, kao i za usaglasavanje stavova i zajednickih standarda unutar zemlje.

Gospodine Predsjedavajući, od ključne je važnosti za BiH da ima efikasno i funkcionalno Vijeće ministara. Predsjednistvu BiH trebalo je jako mnogo vremena da imenuje kandidata za funkciju predsjedavajućeg Vijeća ministara – bolje reći, premijera državne vlade. Oni su to učinili, ali tek juče. Sve dok Vijeće ministara ne bude u potpunosti uspostavljeno, ni za Predsjedništvo, ni za Parlament se ne može reći da su ispunili svoje dužnosti.

Cinjenica da državni Parlament nije usvojio izborni zakon još je jedan od primjera nepostojanja političke volje da se krene naprijed za dobrobit naroda.

Potrebno je da zvaničnici na svim nivoima sebi postave više standarde. Uzmimo, na primjer, članove Parlamenta – često pomislim da oni jako malo razumiju šta znači služiti narodu, odnosno šta znači biti odgovoran zakonodavac. Kako usvajanje 10-15 zakona u toku dvogodišnjeg mandata uopšte može biti zadovoljavajuće? Ne može.

Doslo je vrijeme da političari počnu služiti interesima građana Bosne i Hercegovine. Moja prva poruka, koja je upućena liderima u Bosni, glasi:

“Narod nije obavezan da služi vama, nego je vaša dužnost da služite narodu”.

A moja druga poruka, koja je upućena narodu Bosne, jeste:

“Glasajte, i glasajte za promjene”.

Proslo je vrijeme umornih, starih političara i političkih stranaka iz ratnog perioda.

Rat je završen. Ali, on mora biti završen i u srcima i u mislima ljudi. Sada je vrijeme za nove lidere, lidere koji mogu donijeti pomirenje unutar same BiH i koji BiH mogu integrisati u Evropu.

Ja i dalje vjerujem da možemo uspjeti. Danas ćemo utvrditi naše prioritete, naše tri ključne strateške oblasti:

- Produblјivanje ekonomske reforme i stvaranje uslova za samoodrživi, tržišno orijentisani ekonomski razvoj, kako bi se izbjegla ekonomska kriza u periodu u kojem BiH napušta privredu ovisnu o donacijama.
- Drugo: ubrzavanje povratka raseljenih lica i izbjeglica, sa naročitim naglaskom na omogućavanju građana da ostvare svoja imovinska prava.
- I treće: razvoj funkcionalnih, demokratskih i odgovornih zajedničkih institucija, zasnovanih na vladavini zakona i potpomognutih efikasnom i stručnom državnim službom, te čvrstom finansijskom osnovom.

U kombinaciji sa većom međunarodnom koordinacijom – a želim se naročito zahvaliti svim prisutnim predstavnicima naših partnera u implementaciji na njihovoj podršci – ovi elementi će stvoriti uslove za uspjeh, uprkos preprekama koje su na našem putu postavile opstrukcionističke političke snage.

Takođe treba da konsolidiramo institucije – da osiguramo da one funkcioniraju, da budu efikasne, te da budu na pravi način finansirane iz domaćih i nezavisnih izvora prihoda. Konsolidirane institucije su od ključne važnosti za dugoročnu stabilnost i prosperitet.

Glavno tezište nastojanja da se izgradi država BiH je i dalje na zajedničkim institucijama. Naravno, a ja sam to i ranije rekao, mi nismo u BiH da bismo izgradili savršenu državu, niti to trebamo raditi – na građanima Bosne i Hercegovine je da teže ka tome. Zadatak zbog kojeg smo mi ovdje je nadgledanje uspostave osnovnog okvira za funkcioniranje države, koji će pružiti mogućnost za razvoj dinamičnog civilnog društva i snažne tržišne ekonomije.

Ušli smo u fazu mirovnog procesa u kojoj podrška donatora za BiH značajno i ubrzano opada, kao što je ovdje već ranije rečeno. Smatram da je jedan od mojih najvažnijih zadataka u narednom periodu da osiguram da sve oskudnija sredstva međunarodne zajednice budu utrošena na djelotvoran način. Po mom mišljenju, preostala međunarodna sredstva sada treba usmjeriti ka uspostavljanju neophodnog institucionalnog okvira da bi se omogućila kako domaća tako i strana privatna ulaganja.

Ali, još jednom budimo realni: još uvijek nije atraktivno ulagati u BiH. Ostatke starog sistema treba zamijeniti modernim institucijama. Mi iz međunarodne zajednice moramo podržati stvaranje ključnih preduslova za ekonomski razvoj – potrebni su nam moderni zakoni, deregulacija, održiv bankarski sistem, transparentna

privatizacija, zaštita investicija time što će vladavina zakona postati stvarnost. Juce sam nametnuo odluku u cilju jačanja entitetskih agencija za bankarstvo. Ne možemo dozvoliti daljnji gubitak vremena. Sada se trebamo još više usredsrediti na izgradnju kapaciteta: modernizaciju sudstva – trebaju nam jaki i nezavisni sudovi u BiH – obuku policije i osoblja granicne službe, podršku ključnim projektima u oblasti donošenja zakona, izgradnju profesionalne i stručne civilne službe, naročito na državnom nivou.

Vrlo je bitno da međunarodna zajednica isto tako ostane opredijeljena za očuvanje sigurnosti koja, inače, predstavlja preduvjet za civilnu implementaciju. Snazno prisustvo snaga SFOR-a u nesmanjenom obimu je i dalje od ključnog značaja za sigurnost i stabilnost u BiH, naročito u pogledu podrške povratku izbjeglica i raseljenih osoba, podrške borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, te podrške Međunarodnom sudu za ratne zločine počinjene na prostoru bivše Jugoslavije.

Ne možemo sebi dozvoliti da napravimo korak unazad u BiH – to bi ostavilo reperkusije u citavoj regiji. Bosna i Hercegovina je od centralnog značaja za region, a region je opet od centralnog značaja za Evropu i njenu budućnost. Dopustite mi da ponovim: nama nisu potrebni razgovori o strategiji napuštanja BiH, nego nam je potrebna strategija ulaska BiH u Evropu- i već smo u potpunosti angažirani na tom zadatku.

Gospodine Predsjedavajući, Spreman sam da pomognem građanima BiH da krenu putem bolje budućnosti. Pri tome neću oklijevati da u potpunosti iskoristim svoja ovlaštenja i poduzmem odlučne mjere protiv svih oblika opstrukcije, kako bi se građani BiH oslobodili i iskoristili sav svoj potencijal. Juce sam ponovo morao smijeniti trojicu zvaničnika zbog njihovog opstrukcionističkog djelovanja. Onima koji prate moj rad u BiH je poznato da sam spreman saslušati, ali da sa mnom nema sale.

Za Bosnu i Hercegovinu postoje sanse za napredak, bilo da se radi o procesu stabilizacije i udruživanja u okviru Evropske unije, članstvu u Vijeću Evrope ili pak korištenju sansi iz okvira Pakta stabilnosti.

Članovi Vijeća, odlučan sam da uz vasu podršku pomognem građanima BiH da upravo te sanse i iskoriste – no, dozvolite mi da budem sasvim jasan:

- Uvijek sam bio spreman na saradnju sa liderima i narodom BiH kako bih pomogao ovoj zemlji da postigne napredak.
- Ali sam također spreman da pomognem građanima BiH da ostvare svoja prava usprkos svim onim liderima koji ne djeluju u interesu svog naroda.

Najvažnije – i ovdje samo mogu ponoviti iz govora Komesara Patten-a. – građani Bosne i Hercegovine moraju preuzeti odgovornost za svoju zemlju. Uvjeren sam da oni imaju sve što je potrebno za to – oni to mogu učiniti. Međutim, ukoliko se oni ne suoče sa ovim izazovom, Bosna i Hercegovina će zapasti u ekonomsku stagnaciju i socijalne i političke nemire. Vjerujem da građani BiH mogu zalijeciti svoje rane, sazivjeti se sa tolerancijom i kročiti u novi milenijum. Sada je vrijeme da se građani Bosne i Hercegovine sjete izreke:

“Ko će nam pomoći ako nećemo jedni drugima.”

Hvala na pažnji.